Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XIV. Cena lista je $5.00. Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., četrtek, 14. julija (July 14) 1921.

Subscription $5.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 161.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ZNIŽANJE MEZDE NE REŠI ŽELEZNIŠKEGA VPRAŠANJA.

MAJHNA SKUPINA FINANČNIKOV IMA KONTROLO V ROKAH.

Tako izjavlja vodja odbora osem in štirideset ih.

New York, N. Y. — J. A. Hopkins, predsednik odbora osem in štirideset ih, je izjavil, da se železniško vprašanje ne bo rešilo pravilno, dokler majhna skupina finančnikov kontrolira gospodarstvo in politiko.

"Zastonj stavimo svoje upanje, da se reši delavski železniški problem, ki se tiče samo dveh odstotkov vsega prebivalstva, ako ne odložimo številnih napačnih izjav glede visoke mezde železniških uslužbencev," je rekel Hopkins.

"Povprečna mezda železniškega uslužbenca, ki jo je določil železniški delavski odbor, znaša $1695 na leto, gospodarski biro pa pravi, da se potrebuje najmanj dva tisoč dolarjev za dostojno življenje na leto. To pomeni, da morajo železniški predsedniki pristati, da nočejo plačati mezde, ki krije življenske potrebščine, ali da jo ne morajo plačati, ker zahtevajo prevelikanje zniževanje mezde.

"Nikakor ni pravilno, da se oprijemljemo načrta, ki ima namen varovati interese delničarjev, ki ne tvorijo še enega odstotka prebivalstva, kajti njih interesi niso zavarovani, na [illegible] način z Esch-Cummingsovim [illegible], po kateri [illegible] dobe šest od[illegible] [illegible] vrednostnih papirjev [illegible] kajti vsak upravni odbor želi zase dividende. Pravno tako ni praktično se razgovarjati o statistiki, ki pokazuje sposobnost ali nesposobnost privatne ali vladne kontrole, ki še ne pomeni ljudskega lastništva.

"Ne pozabimo, da je deficit pod vladno kontrolo znašal $336,000,000 na leto, po oceni Alfred Thoma, advokata železniških predsednikov, bo pa znašal pod privatno kontrolo $1,500,000,000. Deficit za šest mesecev, končujoč v oktobru 1919, je znašal $4,000,000 na mesec, pred koncem vladne kontrole je pa bilo $11,000,000 dobička na mesec. Za prvih šest mesecev pod privatno kontrolo je pa znašal deficit $105,000,000 na mesec.

"Veliko vprašanje je, ali naj naš transportni sistem lastuje ljudstvo in se naj obratuje tako, da so dohodki samo tako visoki, da se krijejo troški, ali naj se obratuje privatno in za individualni profit?

"Ko so bile železnice zopet v sedlu, so določale same voznino za blago in potnike in so popolnoma ignorirale pristojbinski sistem. Nelegalno so kapitalizirale zemljišča in si izposodile od ljudstva ogromne vsote, katerih niso nikdar vrnile. Polastile so se lastnine, ki jim je bila izročena, da pazijo nanjo, ki so jo izkoriščale na nečuven način v svojem interesu. Ker so lastovale svet z naravnim bogastvom in z raznimi drugimi manipulacijami so se polastile naše kurjave. Ker so dovolile nelegalen pepust oljnemu trustu, so ustvarile oljni monopol, ki ga tudi kontrolirajo. Ker so posedovale rudniški svet, so ustvarile jeklarski trust. Iz profitov, ki so jih dajala ta podjetja, so ustanovile bančni krošek, ki kontrolira naš narodni kredit. Z možjo, ki jim je dajal denar, so kupile republikansko in demokratično stranko in so tako diktirale postavodajo. Z raznimi drugimi manipulacijami, prednostno dostavitvijo in popusti, so dobile kontrolujoče interese v mnogi industriji, volnenem trustu, mlinskem trustu in drugih industrijskih monopolih.

"Tak je položaj. To kontrolo moramo zlomiti in na ta način vrniti naši vladi pravice, katere so ji bile vzete."

NOVA SLIKA KAPITALISTIČNE ZMOŽNOSTI: SEŽIGANJE KOŽ.

Sydney, Avstralija. — (Feder. Press.) — Lastniki volne in kož so v mnogih slučajih sežgali velike zaloge tega blaga z namenom, da obdrže stare cene. Pred enim letom so bili delavci priganjani, da naj dosti producirajo, ako hočejo, da padejo cene. Delavci so storili svoje, toda lastniki zdaj sežigajo volno in kože, samo da jim ne bo treba znižati cen.

IZSELJENIKI PRIHAJAJO V MEHIKO.

TU ČAKAJO NA UGODNO PRILIKO, DA SMUKNEJO V ZDRUŽENE DRŽAVE.

To so posledice strogega izseljeniškega zakona.

Washington, D. C. — Posledice strogega izseljeniškega zakona so že tukaj, ki govore jasno kot beli dan, da se nobeno zlo, če se smatra za zlo, ne da odpraviti s strogimi postavami, ampak take postave napravijo iz zla še hujše zlo.

Poročila iz Mehike govore, da prihajajo v Mehiko taki izseljeniki, katerim je zabranjen vstop v Združene države. V Mehiki se naselijo blizo meje in čakajo na ugodno priliko, da prekoračijo mejo. Med temi izseljeniki so skoraj vsi narodi, največ je pa med njimi poljskih židov, ki jih pregnajajo na Poljskem, ker prihaja iz Poljske toliko izseljenikov, da vsaki mesec kmalu prekoračijo število, ki je dovoljeno, da pride v Združene države.

Ko so na pr. židom povedali, da lahko vsevno odpotujejo v Združene države, če se poslužijo poti prek Mehike, so se židje, ki imajo sredstva za to pot, z veseljem poprijeli te bilke. Odpeljali so se v Vera Cruz in od tam proti meji.

Poti, ki se je poslužujejo židje, se poslužijo tudi izseljeniki drugih narodnosti. Za to pot je danes odprta propaganda v vseh deželah, ki meje na Sredozemsko morje ali pa tvorijo zaledje teh dežel. Izseljeniški komisar W. W. Husband poroča, da so parobrodne družbe skupile veliko število izseljenikov raznih narodnosti v Marseillu na Francoskem, ki nimajo pravilnih potnih listov in ki bi bili zavrnjeni, če odpotujejo v Združene države. Agentje parobrodnih družb pa poduče te izseljenike, da gredo lahko v Združene države, če se poslužijo poti skozi Mehiko. To vleče in kdor ima denar, se odpelje v Mehiko.

Dokler so bili stari izseljeniški zakoni v veljavi, se ni nihče poslužil te poti, ker je bila prvič predraga, drugič se pa ni izplačalo vtihotapljenje ljudi čez mejo, ker se je priglasilo premalo izseljenikov za tako potovanje. Zdaj se je število izseljenikov pomnožilo in tihotapstvo se izplača. Sčasoma se bodo razvile v Mehiki navadne tihotapske agencije, ki bodo bogatele njih lastnike.

Združene države imajo dobro zastraženo mejo, a ta meja je dolga. Pa tudi tukaj velja pregovor, da z zlatom obložen osel prebije vsaka vrata.

LIGA NARODOV JE LETOS ZAPRAVILA ŽE ČEZ 500 MILJONOV DOLARJEV.

London, 13. jul. — Arthur Balfour je informiral parlament, da stroški lige narodov znašajo za tekoče leto 21,500,000 zlatih frankov ($5,312,000). Stroški se proporčno razdele med 48 držav, ki so članice lige. Velika Britanija mora plačati delež 269 dolarjev.

VREME.

Chicago in okolica: V petek deloma oblačno in nestalno. Različni menjajoči se vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 88, najnižja 80. Solnce izide ob 5:26, zaide ob 8:25.

KOLIKO JE VREDNA POGODBA PODJETNIKOM.

TOLIKO KO BIVŠEMU NEMŠKEMU CESARJU.

To se je zopet jasno pokazalo v New Yorku.

New York, N. Y. — Newyorški delavci so se zopet lahko prepričali, da so si podjetniki vzeli za zgled bivšega nemškega cesarja, ki je pogodbo z Belgijo spremenil v kos navadnega papirja. Zdaj je podjetniška organizacija Building Trades Employers Association pokazala, da prav nič drugače ne sodi o pogodbah kot bivši nemški kajzer. Pogodba s stavbinskimi delavci poteče šele 31. decembra t. l., podjetniki pa hočejo že zdaj stavbinskim delavcem utrgati en dolar pri dnevni mezdi. Stavbinskih delavcev je okoli sto tisoč in če so vsi zaposleni, to pomeni, da podjetniki žele, da sto tisoč dolarjev na dan ostane več v njih žepih, kajti znižanje mezde ne bo prav nič scenilo gradnje poslopij in hiš, ampak bo le povišalo dobiček vojnega profita vajenih stavbinskih podjetnikov.

Kako znajo podjetniki posnemati pruske junkerje in kajzerja, dokazuje jezik v ultimatumu. Seveda je razlika ta, da so kajzer in pruski junkerji rabili tak jezik v vojaških zadevah kot ga podjetniki govore v industrijalnih. Podjetniki pravijo, če delavci zdaj ne sprejmejo znižanja dnevne mezde za en dolar, da jim kasneje utrgajo dnevno mezdo za dva ali tri delarje na dan, pogodbe z njimi je pa sploh konec.

Kajzer je rekel Belgiji, če pusti njegove čete marširati skozi Belgijo, da Belgija ne bo pač nič trpela. Če pa Belgija tega ne stori, bo nosila posledice.

Podjetniki so pa rekli stavbinskim delavcem: "Če nam dovolite prelomiti pogodbo, tedaj vas stane samo en dolar na dan. Ako pa zahtevate, da se ravnamo po pogodbi, bomo poskrbeli, da vas stane po dva do tri dolarje na dan."

Voditelji organiziranega delavstva smatrajo ta ultimat stavbinskih podjetnikov za skupno akcijo podjetnikov, da se odpravi kolektivno pogajanje in nadomesti z individualno pogodbo med delavcem in podjetnikom. Bolj jasno povedano, pomeni podjetniška zahteva, da se razbijejo strokovne organizacije.

V letu 1913 je stavbinski delavec zaslužil $5.50 na dan, njegov pomočnik pa $3.50. Mezda je bila povišana v vojnem času za stavbinske delavce na devet dolarjev na dan, za pomočnike pa na sedem dolarjev. Ker so cene še vedno za dva in osemdeset odstotkov višje kot v letu 1913, je stavbinski delavec upravičen do deset dolarjev mezde na dan. Ako bi se raynalo pravično, bi se morala mezda torej povišati za en dolar na dan, mesto da se zniža. Pravico iskati pri podjetnikih pa pomeni toliko, kot če bi se človek ulegel na trebuh in bi poskušal izpiti Atlantiški ocean.

KAKO SE PREPREČUJEJO LJUDSKE ZABAVE.

Sioux Falls, S. D. — Tukaj je s prvim julijem postala pravomočna postava, ki ima gotove določbe za kontroliranje plesnih dvoran. Postava določa, da oblastveno dovoljenje znaša za plesno dvorano v vseh okrajih, izvzemši v mestih, ki sama kontrolirajo plesne dvorane, ne manj kot petdeset dolarjev na teden, ne manj kot pet in sedemdeset dolarjev na mesec in ne manj kot sto dolarjev na leto. Ob delavnikih lahko plešejo do dveh ponoči, v soboto zvečer pa samo do polnoči. Okrajni komisarji lahko določijo, da je na plesu navzoča policistka, katero pa mora plačati lastnik. Nji je poverjeno, da pazi na moralo. Res žalostno mora biti z moralo tistih ljudi, ki so prišli do prepričanja, da je morala obvarovana, če nanjo pazi policistka.

VOJAŠKI INVALDI, REVEŽI, POKOPANI TRIJE V ENEM GROBU.

New York, N. Y. — Državni senator Meyer piše v odprtem pismu, da vojaški invalidi, ki umirajo kakor muhe v prenapolnjenih bolnišnicah, nimajo niti po smrti poštnega prostora pod zemljo. Pokopavajo jih po dva in tri skupaj v enem grobu. V mnogih slučajih niso trupla bivših vojakov niti balzamirana.

BOJNI LADJI ZOPET ZAPUSTILI MEHIKO.

Petrolejska kriza še traja.

MEHIŠKI DELAVCI OBTOŽUJEJO PETROLEJSKE BARONE.

Tampico, Mehika, 13. jul. — Ameriški bojni ladji "Cleveland" in "Sacramento" sta včeraj ponovno odplule iz ustja reke Panuco, kjer sta bili usidrani od zadnjega petka, ko sta se drugič vrnili v mehiško vodovje.

Brezposelnost v tukajšnjem petrolejskem okrožju je še vedno velika, dasi se zvezne in lokalne oblasti trudijo, da upošlijo delavce, kjer je mogoče. Tampiške oblasti so pričele z obsežno konstrukcijo cest. Oljne družbe, predvsem ameriške, so odslovile 60 odstotkov delavcev, ko so prenehale v izvažanjem petroleja.

Chicago, Ill., 13. jul. — (Feder. Press.) — Otto Branstetter, tajnik socialistične stranke, poroča, da je Eduardo Venegas, predsednik organizacije železničarjev v Mehiki, poslal emfatičen protest Gompersu, predsedniku Ameriške delavske federacije, proti pošiljanju bojnih ladij v Tampico. Venegas brzojavlja, da je vsled tega čina kršena integriteta mehiške republike, in protestira v imenu 35,000 članov železničarske organizacije.

Protestna brzojavka se tudi glasi, da so nedvomno petrolejske družbe vplivale na vlado Združenih držav, da je poslala bojne ladje v Tampico.

"Delavci v Mehiki vedo, da ameriško ljudstvo ne mara vojne. Pričakujemo torej, da nas bodo delavci v Združenih državah podpirali. Nikdar ne dovolimo imperialističnemu kapitalizmu, da bi napovedal novo vojno," je rečeno med drugim v omenjeni brzojavki.

Phoenix, Ariz. — (Fed. Pres.) — Mehiški naseljenci v tem mestu so hudo prizadeti vsled brezposelnosti. Pred nekaj dnevi je korakalo okrog tristo Mehikancev z ženami in otroci vred pred državno hišo, kjer so prosili governerja za pomoč. Fermin Tapia, vodja prosilcev, je dejal, da so mehiški delavci pripravljeni vrniti se v domovino, ampak zdaj so v nujni stiski. Naseljeniški komisar Milnes se je pričel zanimati za stvar.

VELIKO JE GRMENJA, DEŽJA PA NE BO.

St. Louis, Mo. — Jesse W. Barrett, državni prokurator, je uvedel proti 34 lesnim trgovcem in podjetnikom postopanje, da sodišče zapleni premoženje omenjenih tvrdk in korporacij, ker so kršile protitrustovsko postavo. Ustanovile so trust in izključile vsako konkurenco.

PREDSEDNIK HARDING PRED SENATOM.

Washington, D. C. — Predsednik Harding je stopil pred senat s poslanico, da senat odloži predlogo za nagrado vojakom, pač naj stori pa nekaj za pohabljene vojake. Pri tem je povdarjal, da so slabe gospodarske razmere posledica vojne.

Proti njegovi sugestiji se je razvila opozicija.

Japonski delavci zasegli ladjedelnice.

Dvajset tisoč stavkarjev izvršilo okupacijo ladjedelnic v Kobeju in jih izročilo delavskemu svetu. Iz Kopenhagna poročajo o kmetski revolti na Bolgarskem. Rebelno gibanje in kriza na Poljskem.

Tokijo, 13. jul. — Iz Kobeja poročajo, da je 20,000 delavcev, ki so v stavki že nekaj tednov, danes okupiralo mornariške ladjedelnice v Kavasakiju. Delavci so prikorakali v ladjedelnice, premagali policijo, izgnali direktorje in se polastili vseh naprav, ki so zdaj v rokah delavskega izvrševalnega sveta.

Vse delo pri gradnji velikih bojnih ladij počiva. Izgredi se vrše tudi v ladjedelnicah Mitaubiši. Simpatiške stavke so izbruhnile v mnogih drugih industrijah.

London, 13. jul. — "Daily Telegraph" je danes objavil nepotrjeno poročilo iz Kopenhagna, da je na Bolgarskem izbruhnila kmetska revolta. Strahoviti boji se baje vrše na ulicah v Sofiji.

Drugo poročilo iz Kopenhagna se glasi, da je bilo včeraj odkrito veliko gibanje v Varšavi za strmoglavljenje poljske vlade. Pred nekaj dnevi je bil izvršen atentat na generala Pilsudskega, predsednika poljske republike, ki se je pa izjalovil. Več strelov je bilo oddanih nanj. Poljske oblasti so zamolčale atentat — Poljska vlada je uvedla prisilno posojilo, da se izvleče iz finančne krize. Vsakdo, ki ima kolikšnaj dohodkov, mora kupiti državne bonde. Poljska marka je padla tako nizko, da jih je danes dva tisoč za eden ameriški dolar.

IZGON INOZEMCEV IZ PENNSILVANSKEGA MESTA.

Drhal je dinamitirala pet hiš inozemskih premogarjev.

Johnstown, Pa., 13. jul. — V bližnjem premogarskem mestu Beaverdalu se je pričela divja gonja proti inozemcem. Zadnje čase je bilo izvršenih več sločinov v omenjenem mestu in pokrivljeni so delavci neangleških narodnosti.

Snoči je imela "meščanska liga" v Beaverdalu velik javni shod, na katerem je bilo sklenjeno, da se vsi inozemci izženo iz mesta. Državna policija, ki opravlja službo v Beaverdalu, je bila navzoča na shodu in voditelji "meščanske lige" so rekli konštablerjem: "Tujezemski element mora oditi iz mesta. Vi policaji jih boste mogoče branili, toda mi dobimo inozemce prej ali slej, morda še nocoj, kljub vaši opoziciji."

Konštablerji so nato svetovali inozemcem, da je najboljše, če odidejo in takoj se je začelo izseljevanje.

Oblasti v Cambria Countyju so bile obveščene, da je domačinska drhal razdejala z dinamitom pet hiš inozemskih delavcev in mnogo oseb pregnala iz mesta.

POVELJNIK LEGIJE IZSILJEVALEC DENARJA.

Premila kazen za pisanje grozilnih pisem bankirju.

Pittsburg, Kansas. — Howard Ryan, mladi poveljnik postaje Ameriške legije v Girardu, Kans., se je priznal krivim pred sodnikom, da je pisal bankirju Roscoe Lashleyu grozilna pisma v svrho, da izsili iz njega $12,000. Ryan se je izgovarjal, da je pisal le v šali.

Sodišče je postavilo patrijotičnega poveljnika legije pod policijsko nadzorstvo za dve leti in ves ta čas je pod poroštvom $2000. Vsak mesec se mora prijaviti sodišču, kaj dela.

JAPONCI GRADE VELIKO ZRAČNO FLOTO.

Več ko tristo bojnih letal je naročenih v Franciji.

FRANCOŠKI SISTEM JE ADOPTIRAN.

Pariz, 13. jul. — Medtem ko ameriški predsednik Harding sklicuje konferenco za omejitev oboroževanja, hiti Japonska z vročično naglico v konstrukciji največje bojne zračne flote na svetu. Letalni del japonske armade in mornarice se gradi na Francoskem in doma pod direktivo Francozov a presenetljivo hitrico.

Japonske militaristične oblasti so v zadnjih par mesecih naročile v Franciji več ko tristo bojnih letal. Večina letal, ki jih izdelujejo Francozi za Japonce, so najnovejšega modela zasledovalni in bombni eroplani. Drugo značilno dejstvo je, da so francoske letalske tovarne, ki so morda najboljše na svetu, napolnjene z japonskimi vojaškimi inženirji, ki proučavajo konstrukcijo.

Japonska armada je adoptirala francoski sistem svoje zračne organizacije, sprejela francoske modele in najela francoske instruktorje, ki naj Japonce avijatike in vseh mogočih trikov bojne zračne flote.

PROTEST PROTI LEGIJONARSKEMU NASILJU.

Strokovne unije v New Yorku obsojajo brutalno ugrabljenje socialistke O'Harejeve.

New York, N. Y. — (Feder. Press.) — Centralni strokovni delavski svet je soglasno sprejel rezolucijo, s katero ostro obsoja ugrabljenje mrs. Kate R. O'Harejeve po legijonarjih v Twin Fallsu, Idaho. Resolucija se deloma glasi:

"Drhal, ki se postavlja za branitelja naše ustave, zastave, svobode in časti, je s svojim činom v Twin Fallsu pokazala svoj pravi sločinski, nepostavni, sramotni in neameriški značaj. Osramotili so ime ameriškega moštva napram ženstvu, svojo mesto, državo in vso republiko."

Arthur Warner, čigar članki, ki zdaj izhajajo v "The Nationu", razkrivajo nepostavno obnašanje Ameriške legije, katera se odeva s plaščem pobožnega patrijotizma, je dejal sledeče glede ugrabljenja O'Harejeve: "Legija ne more vedno stati na stališču, da ni odgovorna za dejanja svojih članov. Vsak izgovor, da voditelji legije ne morejo kontrolirati delovanja članov, je ničev. Do danes sploh ni bilo nobenega poskusa, da bi vodstvo legije preprečilo nasilnosti, ki so naperjene proti socialistom in drugim takozvanim radikalcem."

PREDRZEN ROP PRI BELEM DNEVU.

Chicago, Ill. — Kjer se križata Madisonova cesta in Halstedska ulica, je po dnevu vedno dosti občinstva. Popoldne je nesla 15-letna Pearl Czerniack za tvrdko Kliner Bros. $1,735 na banko. Ko je prišla do vogala, sta stopila iz veže dva neznanca. Eden jo je udaril po glavi, drugi ji je pa iztrgal torbico z denarjem iz roke. Predno so pasanti vedeli, kaj se je zgodilo, sta bandita že izginila v stranski ulici.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto. $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.55 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

21

Datum v oklepaju n. pr. (Junija 30-21) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZAKAJ NAJ DELAVSTVO PODPIRA SVOJE ČASOPISJE?

Časopisje je tista sila, ki ustvarja javno mnenje. Tega dejstva se prav dobro zavedajo privatni finančni in industrijski interesi. Zaradi tega so tudi organizirali močno časopisje v mestih in industrijskih središčih. Vsak delavec se lahko prepriča že takoj na prvi strani, če čita velike dnevnike v angleščini, da so delavcem nasprotni. To ni povedano kar naravnost, ampak takoj na prvi strani po vesti, ki imajo namen očrniti delavsko gibanje. Nekatere take vesti so direktno zlagane ali pa namenoma tako prikrojene, da škodijo delavstvu.

Na pr. če je stavka in so profesionalni pretepači in stavkokazi napadli delavce, tedaj bošmokavzarski urednik napravil velik napis: **"Delavski nemiri! Dve osebi ubiti in več ranjenih."** Že napis sam sugestira, da so delavci pričeli z nemiri in da so napadli ljudi, ki jim niso prizadeli nič žalega.

Ko so v Chicagu aretirali "Big Tim" Murphyja, so časniki prinesli velike napise: **"Delavski vodja aretiran kot poštni ropar."** Zdolaj je pa na skritem mestu povedano, da je bil Murphy vpliven človek med cestnimi pometači. Kakšen je bil njegov vpliv, tega seveda listi niso povedali. Faktično pa Murphy ni bil drugega kot profesijonalen političar starih strank, kakršne šmokavzarsko časopisje hvali na vse pretege kot vir vseh modrosti, če kandidirajo v postavodajno zbornico. Tudi "Big Tim" je bil izvoljen s pomočjo tega časopisja kot poslanec v legislaturo, ki ga hoče zdaj delavstvu obesiti kot voditelja, ko so ga prijeli kot poštnega roparja.

Take vesti imajo očiten namen škoditi delavskemu gibanju, oblatiti ga tako, kot da se zbirajo v delavskih organizacijah sami pretepači in tolovaji.

Delavci kupujejo te liste in ker se med delavci najdejo tudi taki, da verjamjo, da je vse gola in čista resnica, kar čitajo v šmokavzarskem časopisju, se primejo tudi njih šmokavzarske sugestije, ki so posebno nevarne za delavstvo, kadar so delavci v mezdnem gibanju, ali pa v gibanju za zboljšanje svojega položaja. Če delavec dan za dnem čita take sugestije, ki so škodljive njegovim interesom, jim slednjič podleže. Mesto da brani svoje interese, pa postane sovražnik samega sebe.

Zastrupljevanje javnosti v šmokavzarskem časopisju se vrši metodično in ima dva namena. Predvsem hoče nahujskati stanove, ki niso direktno delavski, in neorganizirane delavce proti delavskim organizacijam. V šmokavzarskem časopisju se zastonj išče vest, ki bi hvalila prave delavske organizacije, pa naj bodo te organizacije strokovne, gospodarske ali pa politične. Kakor hitro organizacija res služi delavstvu, tedaj padejo po nji. Takega dela ne izvršujejo samo šmokavzarji pri velikih ameriških dnevnikih, ampak prav pridno ga vrše tudi šmokavzarji, ki urejejo časnike v tujezemskih jezikih.

Končni cilj te hujskajoče pisave je pa med organiziranimi delavci obuditi nezaupanje v delavske organizacije, kajti če omajajo to zaupanje, so delavske organizacije oslabljene in nesposobne voditi boj v interesu delavstva.

Delavci najbolje in najuspešneje nastopijo proti takim uničevalnim in za delavce usodepolnim poizkusom, če podpirajo svoje časopisje in ga razširjajo med delavci in farmarji. Kadar bo vsak delavec naročen saj na en delavski list in bo ta list prečital z duhom, tedaj bodo kmalu napočili boljši časi za delavstvo, ker se delavstvo ne bo dalo voditi za nos od političnih šarlatanov, profesijonalnih političarjev in opornikov privatnih bizniških interesov, temveč bo samo odločalo po svoji preudarnosti in previdnosti, kaj je zanj najbolje, da se osvobodi izkoriščanja in sebi ustvari človeške življenske razmere. Dokler pa še večina delavstva pazno čita šmokavzarske časopisje in jih smatra za vir resnice in poštenosti, toliko časa bo delavstvo še sto in stokrat zapeljeno, da bo nastopilo proti svojim lastnim koristim. Poslušalo ne bo glas resnice, ampak sledilo bo svojim zapeljivcem na napačną pota, ki vodijo še v hujšo sužnost, in se oddaljujejo od pota, ki vodi delavstvo v svobodo, bratstvo in enakopravnost.

Delavstvu ne more služiti kot ščit za obrambo in ofenzivo šmokavzarsko časopisje, ampak njegovo orožje je le delavski tisk, s katerim ustvarja javno mnenje sebi v korist.

Tožitelj apelira na patrijotizem.

SLABA MORA PRESTI JAVNEMU TOŽITELJSTVU, AKO SE POSLUŽI TAKEGA SREDSTVA.

Kdor se bojuje z odprtim vizirjem, se ne posluži takega sredstva.

Dedham, Mass. (Fed. Press. J. N. Beffel). — Javni tožitelj Frederick Katzman maha z zastavo pri obravnavi proti Saccu in Vanzettiju kot patrijot na sliki iz davnine o "Duhu leta "76". Z eno roko maha z zastavo, z drugo pa rabi bič. Ko je izpraševal Bartolomeo Vanzettija, sem se umislil v človeka z bičem v roki, ki goni človeka pred sabo v živinsko stajo, poskušajoč ga spraviti do opotekanja in padca, da kriči, da se poda in nikdar ne doseže cilja.

Zadri se je na Vanzettijevo izjavo, da je odšel v Mehiko, da odide vojaški službi. Zdaj je pa Vanzetti povedal, da so šli tudi drugi prijatelji in da je bil med njimi tudi Sacco.

"Ali ste vi tisti človek, ki je imel nagovoriti vojake po njih vrnitvi," je zakričal Katzman.

"Da, gospod," je odgovoril Vanzetti odločno in mirno. "Nisem človek, katerega hočeta prikazati v meni, toda jaz sem tisti človek."

Kar čez noč se je vsa obravnava spremenila. Pričela je kriminalna obravnava, a spremenila se je v politično. O tem ni dvoma. Ure minejo, pa se komaj omeni roparski umor, katerega sta obtoženca obdolžena. Zdi se, da Katzman polaga veliko važnost na to, da sta se izognila vojaški službi in upa, da to povzroči, da bosta spoznana krivim.

Vsi porotniki prihajajo iz majhnih mest, v katerih vpliv vojne historije še ni popolnoma izginil. V kotu, kjer sede porotniki, je velika ameriška zastava iz svile. Dva porotnika jo pozdravita vsako jutro, ko vstopita. Eden teh je predsednik porote. Delavske strokovne organizacije so zelo šibke v mestih, iz katerih prihajajo porotniki. Strokovna organizacija čevljarskih delavcev je precej močna v okraju Norfolku, toda njena moč se opira le na število članov. Podjetniški interesi imajo dosti povedati, kako naj delavci žive.

Proti taki podjetniški kontroli sta se bojevala Sacco in Vanzetti — — — v veliki stavki livarjev v Hopedalu in v stavki pri Plymouth Cordage kompaniji. Oba obtoženca se seveda smatrata za nevarna človeka v očeh podjetnikov, ker sta bila organizatorja in sta organizirala italijanske delavce.

Zagovornik Jeremiah McAnarney je pripravil Vanzettija pri izpraševanju, da je malo več izpovedal o doživljajih Salsêda.

"Rekli ste državnemu pravdniku, da ste se bali, ko ste bili aretirani. Zakaj ste se bali?" je vprašal zagovornik.

"Slišali smo o Salsedu, da je padel iz štirinajstega nadstropja nekega poslopja. Listi so pripovedovali, da je skočil, toda ni tega ne vemo."

"Zakaj ste mislili, da so vas aretirali zaradi vašega političnega prepričanja?" je vprašal zagovornik.

"Kajti bil sem vprašan, če sem socialist, član I. W. W., komunist, anarhist in črnorokar."

Vanzetti je izpovedal, da so ga prijatelji poslali v New York, da preišče, na kakšen način je storil smrt Salsedo in sporočil je nazaj o preganjanju tujezemcev in njih deportaciji. Javni tožitelj je venomer protestiral, da porotniki ne izvedo, da je bil Salsedo zaprt na protipostaven način. In da ga je dal zapreti justični department mesece preje v svojih newyorških pisarnah, predno je skočil, padel ali je pa bil pahnjen iz okna v smrt.

Za Vanzettijem je bil zaslišan Nicola Sacco in pri izpraševanju od zagovornika Fred H. Moora je povedal svoje življenje. Pričel je z njegovim rojstvom v Torre Maggiore v Italiji. Izselil se je iz Italije, ker ni bil navdušen za poljedelsko delo.

Star je bil sedemnajst let, ko je zapustil Napolj v letu 1908 na potu v Ameriko: "Bil sem navdušen za Ameriko, ker je bila svobodna dežela, kajti hotel sem živeti v svobodni deželi," je pojasnjeval, zakaj se je izselil v Ameriko.

Dospel je v Milford, Mass., kjer stavbinskim delavcem nosil vodo in prejemal po $1.15 na dan mezde. Šest mesecev kasneje je pričel delati v veliki železolivarni v Hopedalu za nizko mezdo. Kasneje se naučil obdelovanja podplatov v tovarni za čevlje. Tu je ostal sedem let, dokler nista On in Vanzetti odšla v Mehiko, kjer sta ostala tri mesece. Ko je bil v Mehiki, se je poslužil dekliškega imena svoje matere. Vrnil se je nazaj, ker ni mogel dalj prenašati ločitve od svoje žene in svojega sina.

Vse to je pripovedoval odprto in brez obotavljanja. Prav nič ni opustil, da bi dal javnemu tožitelju še kakšno priliko za izpraševanje. Govoril je, kot govori človek, ki je ponosen na to, da je prišel do prepričanja, da je sedanji družabni sistem krivičen. In ko se je ta stvar razvijala pred porotniki, je zagovorništvo podalo sliko porotnikom o značaju Nicola Sacca, o človeku, ki ne verjame v vojne, pa tudi ne v ubijanje ljudi, o človeku, ki ne bo za nobeno ceno ustrelil drugega delavca, da ga oropa.

Povedal je ,da ni bil v Braintreeju dne 15. aprila 1920. to je na dan, ko je bil izvršen roparski umor, ampak prebil je večji del dneva v Bostonu z namenom, da dobi potni list za odpotovanje v stari kraj. Obiskal je italijanskega konzula, da dobi potni list.

Zagovornik Moore je pokazal Saccu kapo, ki je bila najdena na pozorišču, na katerem je bilo izvršeno hudodelstvo. Sacco je izjavil pozitivno, da ni nikdar nosil kape tako temne barve posebno tudi ne kape, ki je bila znotraj obšita s kožuhovino.

"Poizkusite jo," je dejal zagovornik Moore. Sacco je ubogal. Kapa mu je bila zelo premajhna in Sacco se je smehljal. V nji je izgledal kot majhen deček, ki uganja burke.

CHICAGO TRI URE BREZ RAZSVETLJAVE.

To je posledica trmoglavosti nekaterih mestnih očetov.

Chicago, Ill. — Pri mestu je zaposljenih 339 električarjev, ki so organizirani. Ko je bilo treba povišati mezdo, je bil finančni odsek pri volji povišati mezdo 300 električarjem, odklonil je pa povišanje mezde za 39 električarjev, ki opravljajo službo po dnevu. Mestni očetje so pač računili z delavsko nesolidarnostjo, kajti delavci, ki delajo podnevu, vrše čuvajsko službo in za tako delo je kmalu vsakdo sposoben. Zgodilo se je pa narobe, kot so pričakovali mestni očetje. Drugi električarji so se izrekli solidarnim z dnevnimi delavci. Konference so pričele predvčerajšnjim že ob eni popoldne. Mestni očetje so vztrajali pri svoji trmoglavosti in izjavili, da delo po dnevu lahko vsakdo opravlja, le tega se niso spomnili, da imajo tisti delavci, ki delajo podnevu, ravnotako želodce in potrebe kot delavci, ki delajo ponoči. Ker se trmoglavost ni hotela na noben način posloviti od mestnih očetov, so električarji zvečer zastavkali, da tako dokažejo mestnim očetom, da se ne šalijo s svojimi zahtevami. Mesto je bilo v temi skori tri ure, kajti do sporazuma je prišlo šele ob 10:10 ponoči. Ob tem času se je zasvetilo mestnim očetom, da so podali izjavo, da bodo zagovarjali predlog, da se delavcem podnevu poviša mezda za petdeset centov na dan.

TIHOTAPCI USTRELILI NAJETEGA POLICISTA.

Utica, N. Y. — Najeti policist Chas. Kammerlohr je bil danes na vsezgodaj ustreljen od banditov, kateri so v avtomobilu prevažali žganje. Dva bandita sta bila pri tem ranjena in odvedena v bolnico ,eden pa je ubežal.

Kammerlohr in najeti policist Ireland sta bila že več noči na straži, da bi zajela prevažalce ukradenega žganja. Ob 1 uri ponoči je pripeljal mimo sumljivi tovorni avtomobil v bližino policistov. Ukazala sta šoferju, da naj ustavi. V odgovor sta bila pozdravljena s ploho svinčenk. Kammerlohr je bil od enega strela takoj mrtev a Irelandu se je posrečilo svojega tovariša maščevati. Obstrelil je dva tihotapca. Tihotapci, prijatelji ustreljenih, so jima, ko so jih odvajali v bolnico, kličali, naj ničesar ne izdata. Več jih je tudi skusilo s silo udreti v bolnico, toda od policije so bili prijeti in oddani policijski straži.

NOVO LIGO BODO PEKLI NA KONFERENCI.

Japonska se obotavlja z odgovorom na Hardingovo noto; drugi so vsi sprejeli.

KONFERENCA BO V NOVEMBRU.

Rim, 13. jul. — Vnanje ministrstvo je snoči obvestilo ameriškega poslanika, da je italijanska vlada sprejela predlog predsednika Hardinga za razorožitveno konferenco.

Washington, D. C., 13. jul. — Državni tajnik Hughes je danes avtoriziral poročilo, da je Francija sprejela vabilo na konferenco glede razoroženja in pacifičnih problemov. Hiter odgovor Francije je prijetno iznenadil podpornike Hardingove ideje v senatu, kajti pričakovali so, da se bo Francija obotavljala.

Edino Japonska še molči, toda njen molk se ne razlaga, da ne bo sprejela vabila. Uradni krogi v Washingtonu so zdaj uverjeni, da je konferenca gotova stvar in pričeli so delati priprave zanjo. Predsednik Harding upa, da se bodo stvari tako aranžirale, da se konferenca lahko otvori 11. novembra, na dan premirja.

V oficijalnih krogih ne taje, da Harding upa, da se bo na konferenci razvilo gibanje za njegovo "zvezo narodov", ki ima nadomestiti sedanjo ligo. Dejstvo, da so brez malega vse povabljene države brez odloga sprejele predlog za konferenco, dokazuje, da so ententne velesile bolj zainteresirane v Hardingov načrt nove lige kakor pa v zmanjšanje svojih oboroženih sil.

Kolikor je sklepati iz Hardingovih govorov ob času njegove volilne kampanje v preteklem letu, je njegov načrt, da se zmanjšajo možnosti bodočih vojn prvič z ustanovljenjem mednarodnega razsodišča za vse mednarodne spore, drugič s spremembo mednarodnega prava in tretjič z izravnanjem kroničnih sporov med državami z mednarodnimi pogodbami med državami, ki stopijo v zvezo.

Tokijo, 13. jul. — Včeraj so tokijski listi naznanili, da je japonska vlada prejela Hardingov predlog za razorožitveno konferenco, toda vsebina note ni bila objavljena. "Asahi Šimbun" citira gotove mornariške uradnike, da so rekli, da pozdravljajo korak Amerike v tej zadevi.

Peking, Kitajska, 13. jul. — Kitajska vlada je zadovoljna s predlogom Amerike in je že odgovorila ameriški vladi s prošnjo, da se Kitajska uključi v konferenco z enakimi pravicami kakor druge udeležene države.

London, 13. jul. — Tukaj poročajo, da bo angleška vlada imela separatno konferenco v Londonu z ozirom na pacifične probleme, predno se bo vršila washingtonska konferenca. Nekateri britski diplomatje so mnenja, da bi se vprašanje Pacifika obravnavalo posebej, in sicer ob udeležbi samo tistih držav, ki so direktno zainteresirane na Pacifiku. Na ta način bi bili dve konferenci.

Ministrska predsednika iz Avstralije in Nove Zelandije, Hughes in Massey, sta izrekla željo, da bi prisostvovala razorožitveni konferenci, toda sestanek bi se moral vršiti kmalu, kajti njima je nemogoče potovati domov in potem nazaj v Ameriko.

Berlin, 13. jul. — Nemško časopisje je naredilo iz Hardingovega predloga veliko senzacijo. Nazadnjaki, ki bi radi videli, da ententa — posebno Francija — odloži orožje kakor je morala Nemčija, se strinjajo; ravnotako se strinjajo desničarski socialisti, ki pravijo, da je bila Hardingova akcija že od nekdaj točka v mednarodnem socialističnem programu. Neodvisni socialisti in komunisti so mnenja, da bo washingtonska konferenca drugi Versailles, samo malo prebarvan; mogoče se omeji gradnja bojnih mornaric, ampak kapitalizem je nezmožen, da bi preprečil svoje lastne vojne.

Grška ofenziva ustavljena.

Pariz, 13. jul. — Iz Carigrada javljajo, da so turški nacionalisti ustavili grške napade na vsej črti. Grki imajo velike izgube in morali so izprazniti dva mesta, Ovčak in Šumaj.

STAVKUJOČI MESARJI DRŽIJO SKUPAJ.

New York, N. Y. — Stavkovna situacija v mesnicah in klavnicah se je zadnje dni nekoliko izboljšala, vzlic vsemu pritisku delodajalcev, kateri skušajo z vsemi sredstvi, da bi stavkujoči kaj popustili.

Stavkujoči se drže trdno in ne dopuste pod nobenim pogojem, da bi se delovni čas podaljšal, ali da bi se jim znižale plače, kakor so predlagali nekateri delovodje.

Kakor v vseh industrijskih podjetjih, tako tudi mesarski mogotci stremijo za tem, da bi izrabili sedanje gospodarske težkoče in zadali delavstvu težke udarce ter jih v njihovih željah za izboljšanje delavskih razmer potisnili daleč v ozadje.

To se pa njim z mesarji oziroma z mesarskimi delavci, ki so člani unije št. 174 in št. 211 in drže trdno skupaj, ne bo posrečilo. Stavkujoči so prepričani, da jim bo napredno delavstvo v New Yorku v pravi solidarnosti stalo ob strani.

NEVAREN HUDODELEC POBEGNIL.

Izginil je, ko je imel biti zaslišan o detajlih o poštnih ropih.

Chicago, Ill. — Pobegnil je John Pryor, alias Peter Gusenberg, ki je z "Big Tim" Murphyjem obtožen poštnega ropa. Privedli so ga v družbi Andrew Springerja, ki je obtožen tihotapstva, na sodišče, da ju zaslišiši sodnik Landis. V sodiščni dvorani je bilo štirinajst arestantov in sedem deputijskih šerifov, da pazijo nanje.

Ko so Gusenberg, Murphy, Vincenzo Cosmano izjavili, da niso krivi poštnega ropa, je nastala v dvorani gneča, ker so poslušalci hotali videti arestante. V tem trenotku je pa Gusenberg izginil s poslušalci vred skozi vrata.

Poštni nadzornik William Fahey je takoj namenil, da prejme tisti pet tisoč dolarjev nagrade, ki pripomore, da se Gusenberg prime, ali pa da ga sam prime.

Francija proti nadaljevanju procesov v Leipzigu.

Pariz, 13. jul. — Francoska vlada je apelirala na Anglijo in Belgijo, da odpokličeta svoji uradni misiji, ki prisostvujeta obravnavam proti nemškim vojnim zločincem v Leipzigu. Briand je dejal v senatu včeraj, da je proces v Leipzigu že pravi škandal in da bo Francija zahtevala, da morajo biti kaznovani vsi zločinci.

Leipzig, Nemčija, 13. jul. — V navzočnosti angleške in belgijske misije se nadaljuje proces proti vojnim kriminalcem. Včeraj sta bila zaslišana dva submarinska poročnika, Ludwig Dittmar in Johann Boldt, ki sta obtožena umora prve vrste, ker sta streljala na rešilne čolne po torpediranju kanadske bolniške ladje "Llandovery Castle" poleti leta 1918. Trinajst angleških in 42 nemških prič je nastopilo v tem slučaju. Obtoženca sta povzročila senzacijo, ko sta izjavila, da sta z drugim moštvom vred na potapljači prisegla, da ne bosta nikdar v življenju govorila o dotičnem dogodku.

Grško-turška fronta.

Pariz, 13. jul. — Iz Angiera poročajo, da je kolona turških nacionalistov napadla Grke zapadno od Bruse in jih pognala v beg. Iz Aten pa javljajo, da so grške čete v preliminarnem ofenzivnem gibanju prodrle petnajst milj in okupirale Jenišer in Hasanpašo vzhodno od Bruse ter Jenikici severno od Ušaka.

Bombe pretresajo London, toda dežja ni.

London, 13. jul. — Včeraj, na osemdeseti dan velike suše, so izstrelili 16 šestpalčnih bomb v svinčeno nebo nad Londonom z namenom, da se narede oblaki, ki naj prinesejo dež. Zaglušne eksplozije so pretresale mesto in na tisoče ljudi je opazovalo streljanje, nekateri so celo imeli pripravljene dežnike, toda ne ene kapljice dežja ni bilo.

Strašna suša je posušila vse manjše potoke in studence, reke so upadle skoraj do dna in trava v parkih in na pašnikih se je posušila. Listje na drevju se tudi suši kot v jeseni.

Združenje podpornih jednot in zvez.

Protest društva št. 131 v Nokomisu, Ill.

Na redni seji dne 10. julija 1921 se je razpravljalo o akciji in protivnosti združenja naše S. S. P. Zveze od strani glavnega tajnika W. Rusa in glavnega blagajnika J. Kalana, katera sta se in se še protivita izvršiti naloge zadnje izredne konvencije in večini sklepov glavnega odbora, da se združimo z ostalimi organizacijami po pogodbi, katero je sprejela izredna konvencija naše zveze in katero je tudi odobril državni department države Illinois. Naše gori omenjeno društvo najostreje protestira proti omenjenima dvema uradnikama, ki zavlačujeta združenje.

Ker je bila pogodba za združenje sprejeta že v septembru lanskega leta, in ako sta vedela, da ni kaj prav, zakaj se nista oglasila že poprej, zakaj delata nepotrebne stroške organizaciji, ako je članstvo glasovalo za združitev in je še sedaj ogromna večina članstva vedno za združitev.

Tako tudi naše društvo odobrava akcijo glavnega predsednika in ostalega glavnega odbora na izredni glavni seji na 23. junija in zahtevamo, da se združitev izvrši.

V slučaju, da bi 18. julija sodnija odklonila združitev, da se precej skliče izvanredna konvencija in one točke, ki bi bile sedaj nepravilne, da se uredijo in da se združitev izvrši.

Priporočamo vsem odbornikom, ki bodo navzoči pri sodniji na 18. julija, da se poslužijo vseh sredstev, da dokažejo sodniji želje članstva. Ker je nerazumljivo, da je državni department odobril združitveno pogodbo in da sedaj bi ne bila veljavna.

Kopije tega protesta se pošljejo na glasilo Glas Svobode, na predsednika Frank Somraka, na glavni odbor in na Prosveto. — **Blaž Papež**, predsednik; **John Krainz**, tajnik in blag.; **Matthew Geishek**, zastopnik; **Frank Bozich**, zastopnik.

Protest.

Na izvanredni seji društva št. 67 SDPZ v Johnston Cityju, Ill., se je razpravljalo o akciji glavnega tajnika W. Rusa in blagajnika Johna Kalana, ker se protivita izvršiti nalogo zadnje konvencije in večinoma sklepom glavnega odbora, da se združimo z ostalimi organizacijami po pogodbi, katero je odobril državni department države Illinois. Naše društvo odločno protestira proti gori omenjenima uradnikoma, ker zavlačujeta združenje in s tem povzročata stroške članstvu popolnoma po nepotrebnem. Članstvo ali konvencija jima niti ni dalo kakega poverila, da bi združenje zadrževala ali vodila proti kake tožbe; temveč obratno želimo, da se združenje že enkrat izvrši, ker je skrajni čas, da so enkrat izpolnjene želje članstva. — **Joe Resnik**, predsednik; **John Perko**, tajnik in blagajnik.

DOPISI.

Barberton, O. — Kdor izmed čitateljev Prosvete je dobil v roke št. 146 newyorškega dnevnika, je takoj lahko uvidel, da moj prijatelj Tone ne odgovarja na glavne točke mojega dopisa v št. 138 Prosvete, temveč ta junak teme se je ognil vseh glavnih točk ter se je oprijel zadnje bilke, drugače ni mogel.

Tone zahteva oziroma hoče pojasnila ter pravi, ako mu ne bom odgovoril, da me bo imenoval nesramnega obrekovalca. Tone se pere, oziroma se hoče prati, da ni on še nobenega člana društva "Triglav" silil, da pristopi k društvu "Sv. Martina," ter da sploh spoštuje vse druge jednote. Kdor tega junaka osebno ne pozna, je mogoče, da veruje njegovim izjavam. Vsekakor pa Tone takih debelih laži in hinavskega obrekovanja ne bode natvezil, ker se predobro poznamo, da je Tone zagrizen nasprotnik SNPJ, kar vedo celo vrabci na strehah. Tone, za božjo voljo, ne tolci samega sebe po zobeh z lastnimi izjavami, kajti že sedaj se nahajaš globoko v kaši iz katere ne boš lahko izgazil. Da bo imel Tone mirno vest, naj omenim, da tistega veselja nikdar ne bo dočakal, da bi mene mogel imenovati obrekovalca. Take časti ni še nobeden Tonetov sovrstnik v tukajšnji naselbini doživel, ter jo tudi Tone ne bode, kajti smatral bi preniz-kotno za svojo osebo, ako bi komu predbacival, o čemur nimam dokazov.

Izzivač naj si zapomni, da kar Martin poda v javnost, je pribito. Zato imam tudi dokaze, da še nikdar nisem podal v javnost nekaj česar bi dokazati ne mogel, kajti toliko dostojnosti še vedno imam, ter jo bom tudi vedno imel, pa najsibo proti sovražniku ali prijatelju. Naj torej Tone ve, da jaz ne poznam šale, ter smatram za nesramno podlost vsako natolcevanje napram društvu "Triglav" SNPJ, pa najsibo napram novim kandidatom ali pa tistim, ki so člani mogočne SNPJ.

Za zavijanje v trebuhu pravijo, da je dobra rudeča paprika posebno priporočljiva, kakor tudi za želodčne krče je dobra, seveda je mora bolnik zavžiti gotovo porcijo in to zdravilo ni nič kaj okusno v tej pasji vročini, ker človeka že od zunaj peče. Jaz sem bolj usmiljen zdravnik, ter pričnem z zdravljenjem počasi in ta metoda se mi je dosedaj še vedno izkazala povsem uspešna, to se pravi, da jaz ne silim nobenega pacijenta, da bi spravil papriko takoj v želodec, temveč za poskušnjo zadostuje, da mu slično zdravilo pomolim pod nos.

Priporočil bi Tonetu, da bi se zglasil na domu predsednika društva "Triglav" S. N. P. J. Johnu Jankoviču, ter ga vprašal, kako je imel dogovor s tistimi tremi novimi kandidati, s katerimi je imel Jankovič vse dogovorjeno, da odidejo naslednji večer k zdravniku, katere pa je Tone dobil v roke, ter jih popolnoma tihotapsko odpeljal k zdravniku eden večer poprej. — Tu je začetek nesramne židovske gonje Tone, za bakšiš nasproti društvu "Triglav" in še izraziti se upa, da on spoštuje vse jednote. Kar se tiče članov društva "Triglav" pa je Tonetu odmerjena še posebna porcija.

Zajedno me je Tone tudi označil s titelnom: Martin Železnikar, član društva "Sv. Martina" in glavni urednik SNPJ. Človeku, ki je kaj za čast, bi si štel v veliko slavo, toda pri meni Tone ni zadel pravega in ako misli, da se bo s tem meni izlizal, ter prikupil, se grozno moti. Zapomni naj si, da je to nepotrebno gonjo pričel on, ali končal jo bom pa jaz in sicer prav temeljito, kajti siguren sem, da je Tone zadnja nazadnjaška kreatura v tej naselbini. Član društva sv. Martina, tako je zapisal Tone. Čast in slava čenstohovski matki božji, torej jaz sem član pri sv. Martinu. Ko bi človek ne čitati črno na belem, bi ne mogel verjeti, saj vendar v tukajšnji naselbini kroži govorica že od meseca februarja, da je pobožni Tone brezverskega Martina izključil iz društva Sv. Martina. Ne vem, kako more Tone mene imenovati člana, ko me je vendar meseca februarja denuncíral na glavni porotni odbor J. S. K. J., da sem meseca februarja na seji na podel način napadel društvene uradnike. — Predno nadaljujem, naj omenim, da je Tone okoliš nesramen denuncijant in lažnivec, ter so zato tudi dokazi, da se ne bo Tone iz kaše izmuzal. Meseca februarja sploh nisem bil na seji, biti na seji ali pa priti po zaključeni seji, je velika razlika. Slednjič pravi, da sem prišel s pravo barvo na dan, celo glavni urednik SNPJ da sem? To človeče res nima nobenega spomina več, saj sem vendar meseca novembra preteklega leta izjavil, da je izid konvencije obžalovanja vreden, ter smatram to za pogrebno konvencijo te jednote. Kje so pa takrat bili uradniki SNPJ? Zakaj nisi že takrat obelodanil moje izjave? Bodi brez skrbi, kar Železnikar izjavi, pri tem tudi ostane. Član društva Sv. Martina; da Tone, to že dolgo vrsto let. Bil sem že član, ko Tone še sanjal ni o organizacijah. Bil sem navzoč pri ustanovni seji tega društva in mi je vsa zgodovina istega povsem dobro v spominu. Spominjam se še posebno poneverbe društvene blagajne, katera se je izvršila po katoliškem običaju, ter se tudi po katoliško spravilo v žepe. Junak Tone takrat ni bil še član dr. Sv. Martina, ker jednota takrat še ni plačevala bakšiša, kot ga danes. Tonetu je bila Jugoslov. jednota in pa sv. Martin do pričetka tega leta deveta briga, ter bi mu bila tudi danes, da ne bi bilo radi bakšiša.

Koliko bode imelo Tonetovo denuncijanstvo upliva na glavni porotni odbor JSKJ, me malo briga, kajti posledice, ki lahko nastanejo iz tega denuncijanstva, naj člani sv. Martina ne pripišejo meni, temveč naj iščejo krivca tam, kjer je. Jaz nisem JSKJ v teku osemnajst let, kar je tukaj, niti za cent oškodoval; bičal pa sem vedno, kar je slabega in odobraval, kar je dobro, pa naj bo to pri eni ali drugi jednoti. Ne vidim obstanka in bodočnosti slov. podpornih organizacij nikjer drugje, kakor v združenju in to bo bližnja bodočnost tudi dokazala. Pripomnim pa, ako bi se katera slov. podporna organizacija smatrala dovolj močno, korakati svojo pot naprej, je SNPJ prva v vsakem oziru, ker ima prednosti, kakršnih nobena druga naša organizacija, a je kljub temu članstvo glasovalo za združitev z drugimi slov. podpornimi organizacijami. — **Martin Železnikar.**

Drobiž

od blizo in daleč.

— Dva velika nemška parnika, naložena z moko in drugimi rečmi, sta 10. julija odplula iz Hamburga v Petrograd.

— V Daxu na Francoskem se je podrla prodajalnica, ki je bila v ognju in pokopala večje število oseb. Enajst ožganih trupel so dobili iz razvalin. Prodajalnica je bila lastnina senatorja Lacroixa.

— Prihodnja seja ententnega vrhovnega sveta se vrši proti koncu tega meseca v Bologni ali Parizu. Gornješlesko vprašanje je glavna točka dnevnega reda.

— Maročanski vstaši še zmirom nagajajo Špancem z napadi na španske trgovinske postojanke. Zadnji teden so španske čete zajele in uničile večjo skupino vstašev.

— Poslanska zbornica v Washingtonu bo 21. julija glasovala o carinski predlogi.

— Po šolskem štetju ima Joliet 60,807 prebivalcev.

— Iz Dawsona, Y. T., Kanada, poročajo, da je bila pri zadnjih volitvah v Yukonu, ki so se vršile pred nekaj dnevi, prohibicija poražena. Volilci so se z večino dveh proti enemu izrekli, da se opojne pijače zopet uvažajo v teritorij. Pred enim letom so volilci glasovali z veliko večino za prohibicijo.

— Biro za ljudsko štetje v Washingtonu javlja, da je v državi Wisconsin 81,000 več moških kot ženskih prebivalcev. Moških je 1,356,817, žensk pa 1,275,349.

— Na Dunaju se vrši kongres Ženske mednarodne lige za mir in svobodo. Jane Adams iz Chicaga predseduje.

— V Green Bayu, Wis., počiva skoraj vse delo vsled neznosne vročine.

— Mlad farmar po imenu Wilfried Verner v Indiand Headu, Sas., Kanada, je pred enim letom izgubil dar govora, ko ga bil konj brenil v glavo. Pred par dnevi se je udeležil eroplanske vožnje na nekem pikniku, in ko se je letalo dvignilo v zrak, se je tako ustrašil, da je namah pričel govoriti.

— V torek sta bila v Chicagu aretirana dva zamorca, ki sta na uličnem vogalu zabavljala čez Irako. Policista, ki sta izvršila aretiranje, sta — Irca.

— V hamburški ladjedelnici je v pondeljek izbruhnil velik požar, ki je naredil več miljonov mark škode.

— Rimski papež je sprejel v avdijenci japonskega kronprinca, ko se je zadnji mudil v Rimu pred par dnevi.

— De Valera, vodja irskih republičanov, je bil v torek burno pozdravljen, ko je dospel z drugimi irskimi deleagti v London na mirovno konferenco.

— Policija v Baltimoru je bila v pondeljek zvečer obveščena, da se v bližnjem jezeru Roland kopljejo dekleta čisto naga. Poslan je bil neki star policaj, da aretira moderne nimfe. Toda mož se je kmalu kesal. Gole deklice so prijele policaja in ga vrgle v vodo, nato so ga potegnile ven in povaljale v blatu. Aretacij ni bilo.

— Generalni pravdnik Brundage v Illinoisu je uvedel proti governorju Smallu veleporotno preiskavo vsled primanjkljaja nekega denarja v državni blagajni iz časa, ko je bil Small državni blagajnik.

— Naseljeniške oblasti v New Yorku so zadnje dni pridržale večje število oseb iz Evrope, ki so prišle v kabinah prvega razreda. Po novem zakonu jih ne morejo pustiti na suho, ker prekašajo določeno število imigrantov.

— Lloyd George je dejal v pondeljek v parlamentu, da ni nevarnosti, da bi Kemal paša napadel Carigrad. Dalje je rekel, da angleške čete v Carigradu stopijo v akcijo šele tedaj, kadar bodo napadene.

— Iz Berlina javljajo, da bo Lujo Brentano, profesor ekonomije, bodoči nemški poslanik v Združenih državah.

—Rex Lemaye v Kansas Cityju je 11. t. m. pri belem dnevu na ulici ustrelil Lawrenca Hayesa, ki je vodil njegovo ženo pod pazduho.

— Državni policisti in miličarji v West Virginiji so prijeli 26 oseb v Blackberry Cityju, ki so obdolžene, da so zažgale kompanijsko prodajalnico.

Razne vesti.

Nemški prašiči razumejo samo nemško. (francoski pa le francosko!). Francoski cirkus v Parizu je angažiral Nemca Ottona Millerja, ki ima 14 dresiranih prašičev. Ko je dospel Nemec s svojimi prašiči v Pariz, je dobil migljaj, da je boljše, če se izda za Nizozemca. Miller je to storil in pariško občinstvo ga je vzelo za Holanda, toda ne tako prašiči. Ko je Miller nagovoril prašiče v mešanici holandščine in nemščine, so zaštrajkali in niso hoteli igrati. Prašiči niso razumeli drugih besed kot nemške in se niso zmenili za drugi jezik. Miller je moral zapustiti Pariz.

Prazgodovinska žival. Geolog Ells je v Kanadi, v bližini Pasa, našel fosil (okamenino) velikanske prazgodovinske živali, katera meri štirideset čevljev od konca repa do glave. Žival spada med kuščarice.

Mačka z letnico "1921." Ves London se zanima za mlado mačico, ki ima na belem trebuhu razločno število "1921" v sivih dlakah. Pojasnjuje se, da je stara mačka, predno je vrgla mlade, navadno ležala v kotu, v katerem je bil žakelj z letnico 1921 vedno pred njenimi očmi. Na ta način se je letnico odtisnila na njenem mladiču v telesu. Lastnik noče prodati mačice, dasi je dobil nebroj visokih denarnih ponudb.

VAŠE KNJIGE.

Zajedalci. Povest iz življenja slovenskih trpinov v Ameriki. Vezano. Stane s poštnino vred $1.75.

Zakon biogeneazije. Vrlo poučna knjiga, ki pove, kako človeški človek ponavlja v sebi razvoj vseh svojih živalskih in divjaških prednikov. S slikami. Vezano. S poštnino vred $1.50.

Obe knjigi, ki se naročita obenem, za tri dolarje poštnine prosto. Naročila sprejema tajnik Književne matice S. N. P. J.: Frank Aleš, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill. — Adv.

RAD BI IZVEDEL

za rojaka John Verčič'a doma iz Loze pri Leskovici, sedaj spadajoče pod Italijo. Iščem ga radi zelo važnih stvari, vsled tega prosim cenjene rojake če kdo ve za njegov naslov naj mi ga nemudoma sporoči, ako bo sam čital ta oglas naj se mi takoj prijavi, ako se noče javiti meni naj se javi pa svojemu bratu v stari kraj. Jakob Bogataj, P. O. Box 648, Benld, Ill.

RADA BI IZVEDELA

kje se nahaja moj brat John Pečaver doma iz vasi Hrib pri Ročnem Dolu ,pošta Semič, Jugoslavija. Pred letom dni bival je v državi Colorado. Cenjene rojake prosim če kdo ve njegov naslov, da mi ga naznani, za kar bom zelo hvaležna, ako bo sam čital ta oglas naj se mi takoj prijavi, moj naslov je:

MARY MEDVED,
P. O. Box 211, Chisholm, Minn.
(Adv.)

ZA V DOMOVINO JE ZOPET ODPRTA POT

Za pojasnila vprašajte se na nas.
Knjige za zbiranje dobrih cvičnov iz domovine v Ameriko.
Parobrodne listke za vse črte.
Denarne pošiljatve v Evropo, denarja, dolarjev.
Pišite po naši cenik.

EMIL KISS, bankir,
122 Second Ave., New York.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincenc Culnbar, 2657 So. Lawndale Ave., podpredsednik Anton Hrast, Box 140, Conemaugh, Pa., zl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Paul Sorgar, zl. blagajnik John Vugrich, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 408 Hay St., Springfield, Ill., Martin Zobnikar, Box 276, Barberton, Ohio, Jos. Radišek, Box 432 Bentleon, Pa., Frank Semrek, 6609 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODSEK.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Sargar, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Joseph Ambrožič, Box 209, Meadow Run, Pa.
Anton Radišek, Box 75, Wilk Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Bolar, Box 104, Croze, Kans., za Jugoslavijo.
Leo Kuhar, Box 565, Gilbert, Minn., za severozapad.

Nadzorni odbor:

Matt Petrovič, predsednik, 807 E. 140th St., Collinwood, Ohio, Joseph Ambrožič, 416 Pierce St., Eveleth, Minn., Peter Sprajc, 3183 S. Harding Ave., Chicago, Ill.

Tiskovni odbor:

Vincenc Culnbar, John Underwood in Matt Petrovič.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Tršelj, Box 181, Lorraine, Pa.
Jožko Ovca, 548 Englewood, Detroit, Mich.
Jos. Shuh, 1101 E. 65. St., Cleveland, Ohio.
Mary Udovič, 1044 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": Josip Zavertnik.

POZOR! — Korespondence s gl. odborniki, ki dobijo v glavnem uradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. tajniškega odbora in jednote naslovi se na: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Vse pritožbe glede poslovanja v gl. tiskovnem odboru se naj pošiljajo M. Petrovič, predsedniku nadzornega odbora, čeprav naslov je zgoraj.
Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 408 Hay Street, Springfield, Ill.
Vse pritožbe proti uredništvu glasila se naj pošiljajo na naslov: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Vsi dopisi in drugi spisi, namenjeni, oglasi, naročnina in oglasi vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VABILO NA IZLET ALI PIKNIK

katerega priredi

Društvo "Bonairski Slovenci" št. 79, S. D. P. Z. dne 17. julija, 1921 v Bon Air, Pa.

Začetek točno ob 1. uri popldan.

Vstopnina za moške je 25c.
Ženske so proste vstopnine.

Uljudno vabimo vsa sosedna društva, rojake in rojakinje domače in bližnje okolice, še posebno one iz Park Hilla, Conemaugh, Franklin in Johnstown, Pa., da se polnoštevilno vdeleže tega našega piknika, pridite in se zabavajte z nami. Za vsestransko točno in dobro postrežbo bo skrbel veselični odbor. Torej še enkrat vsi na naš piknik dne 17 julija, vabi —

ODBOR.

P. S. V slučaju slabega vremena se vrši piknik v dvorani na Bon Air, Pa.

PESKY BED BUGS

Stenice izleže navadno po sedem jajc na dan. V ugodnem prostoru se izležejo v teku petih dni in navadno je dve treini samic med njimi. Se zrastejo dovolj za pleme in nadaljno izlego v teku štirih tednov. Preračunajte koliko stenic bi imeli v enem letu ako pustite vse samice, da mirno ne moteno ležejo skozi vse leto? Da se rešite teh peklenščekov lahko sami spoznate kakšna potreba je, da rabite dobro uničevalno sredstvo kot je P. D. Q., ki se je izkazalo najboljše v preiskušnjah v raznih bolnišnicah, hotelih in velikih železniških poslopjih, da je ta zmes najboljše sredstvo za uničenja vsake nadaljne generacije stenic, ščurkov, bolh in mravljinov. Pesky Devils Quietus, P. D. Q. stane le 35c, in toga se naredi en kvart tekočine dovolj za uničiti miljona stenic, bolh, ščurkov in mravelj in ob enim uniči njih zalogo.

Nemogoče jim je živeti tam kjer se pravilno rabi P. D. Q. Zastonj damo patentirano brizgalko v vsakem zavoju, da se lahko rešite teh peklenščekov.

Prodaja se pri: Economical Drug Co., Public Drug Co., in Buek Rayner Drug Co. (Adv.)

FRENCH LINE

New York—Havre—Paris

naravnost s izvrstnim novim parnikom in po železnici v Jugoslavijo

S. S. PARIS

33,700 ton—45,000 konjske sile

ODPLUJE
Julija 27
in Augusta 17.

Izvrstna komoditeta za tretjega razreda potnike s 2, 4, 6 in 8 posteljami za družine.

Za nadaljša pojasnila priglasite se pri vašem domačem zastopniku French Line družbe.

RAD BI IZVEDEL,

kje se nahaja Frank Cerar, kakor sem čul, je nekje v okrožju Forest City, Pa. Uljudno rosim, da se mi prijavi takoj. Poročati mu imam nekaj zelo važnega. Martin Mijlarich, P. O. Ewell, Utah.

"Prosveta" prinaša zanimive vesti vsak dan. Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"

DENAR V STARI KRAJ.

Pošiljamo denar v vse kraje v stari domovini, v vsa mesta in v vsako vas, najhitreje, najsigurnejše in po najnižjih cenah, ter brez vsakega odbitka.

Prodajamo listinke za vse parobrodne proge Oceana in Jadranskega morja.

Nakazujemo potne dovoljenja, (pase) za potnike v domovino in iz domovine v Ameriko.

Naša banka je pod državno kontrolo.

Pišite za pojasnila v slovenskem jeziku na

Slavonic Immigrant Bank
436 W. 22rd St.,
New York, N. Y.

Kapital $100,000.00.

Rezervni zaklad $30,000.00.

Pertinčarjevo pomlajenje.

Samjska povest.

Spisal: **ETBIN KRISTAN.**

(Dalje.)

"Kdo pa pravi, da mislim na to?"

"Vidiš ga! Kdo bi to pravil? Nihče! Le jaz pravim, da ni treba, ker imam nekaj boljšega za te."

"Zame?"

"Prav kakor nalašč za te. Povej mi, prosim te, kako si zadovoljen s svojim stanovanjem?"

"O, inkvizicija? No — naj ti priznam, da nič kaj posebno. Zelo mi je ugajalo, ko sem ga najel. Ali na dvorišču ima klepar delavnico. Tisti dan, ko sem ogledoval sobo, je bil pijan; dva delavca sta bila zunaj na delu, z dvema se je pa v svojem alkoholnem razpoloženju tako sprl, da sta kar odšla. Zato je vladal svet mir in jaz nisem opazil nič neprijetnega. Ali med tem se je mož iztreznil in zdaj klepa, bije, tolče pet ljudi s tako vnemo, da človeku odmeva v glavi. Vrhu tega se je zadnje dni naselila učiteljica klavirja v prvo nadstropje. Zdaj ne slišiš ničesar; toda pridi popoldne, in če ostaneš par ur, lahko slišiš vse skale, La prière d' une vierge, valček iz grofa Luksemburškega, romarski zbor iz Tannhauerja, vmes pa še vsakovrstne etude, za dvoje rok, za štiri roke in menda tudi še za roke in noge."

"To je res zabavno. Zame bi bilo tako stanovanje izvrstno. Tako bi imel vedno dober izgovor, da ne bi mogel ostati doma."

"Ali čemu vraga pa imam potem stanovanje? Kje pa naj študiram?"

"Seveda, zate je stvar že drugačna kakor zame. In gotovo si izbiral sobo z vso previdnostjo. Ali za to ni živ krst dovolj pameten in izkušen. Toda jaz biti lahko priporočil stanovanje, kjer je skoraj nemogoče razočaranje."

"Kje? Na pokopališču ali na luni ali v šoli?"

"Ne, prav brez šale, tam, kjer sem jaz bil zdaj."

"To je še v Evropi?"

"Da, celo ne predaleč od Dunaja. Pri knezu Pioreschi, v graščini Miramonte."

"Iz te šale ne izluščim jedra."

Pravim ti, da govorim brez šale. Knez Pioreschi išče naslednika zame. Boljšega pač ne dobi od tebe. Dve leti sem bil tam in slavnostno potrjujem, da sem bil prav zadovoljen. Najbrže bi bilo tudi tebi všeč. Fantu in dekletu bi moral tupatam pregledati naloge; če jaz nisem čutil dela, bi ga ti še manj. Zato pa bi imel tri sobe, popolnoma ločene, povsem zase, mirne kakor sredi gozda, s pogledom v star park, izvrstno postrežbo, časa v izobilju, bogato knjižnico, pa še plačo, za katero bi se skominalo vsakemu suplentu."

Zorko je gledal kakor Tomaž, ko se mu je prikazal Zveličar.

"Zbudi me, če se mi sanja. Ali pa povej pointo dovtipa."

"Ne, ne dragi moj, tu ni nič dovtipov. Jaz sem si tam prihranil denar za takse in še za marsikaj drugega, kar ne prihaja v tvoje račune. Ostal bi bil, če ne bi bilo treba vendar enkrat končati študentovstva. In zdaj ti moram kar priznati, da sem te že priporočil knezu. Brez pretivavanja: Navdušen je za te, kajti toliko resnosti, moralnosti, sploh solidnosti in vsakovrstnih idealnih lastnosti, kolikor jih je združenih v tebi, se ne najde zlepa v naših dekadentnih časih.'"

Zorko je zardel; bilo mu je, kakor da je dobil nevidno zaušnico. Posumil je: Ribar ve kaj o smočnji Odiseji. Ali to je bilo vendar nemogoče.

"Prišel sem torej k tebi po odvezo," je nadaljeval gost. "Če odkloniš, sem jaz blamiran, knez v zadregi, ti pa tam, kjer si."

"Če govoriš resnico, bi moral seveda pograbiti z obema rokama. To bi mi zlajšalo študije."

"Kar piši knezu! Tukaj imaš naslov. Zdaj pa ne zameri, da te ostavljam. Predolgo me ni bilo na Dunaju. Treba se je odškodovati. Zbogom torej, pa veliko sreče!"

Ribar je odšel. Zorko pa se je zamislil. Ni dvoma, da je to čudovito ugoden slučaj. Če je resnica, kar je govoril Povodnik — ah, ne! to ni bil Povodnik! Saj je bil Ribar — Če je govoril resnico, si prihrani denarja in poveča svojo neodvisnost. Kako bo tedaj olajšano delo, koliko krajša pot do cilja! Škoda za vsak izgubljen trenotek. Tako dolgo ni življenje, da bi se smel zapravljati čas.

Jezerski je sedel in napisal ponudbo knezu. Omenil pa je v pismu, da mora sprejeti službo le tedaj, če ne bo ovirala njegovih študij.

To delo je bilo dovršeno, ko mu je pismonoša prinesel pismo v rdečkastem zavitku. Naslovu se je poznalo, da ga je pisala nerodna roka. Zla slutnja je obšla Zorka. Hitro je razgrnil pismo in čital:

Dragi Zorko!

Pozdravljam te in tisoč poljubov ti pošiljam. V tebe sem se zaljubila z vso dušo. Ti nisi tak kakor zapeljivci, ki se nič ne brigajo, če spravijo ubogo dekle v nesrečo in sramoto. Tvojim prisegam verjamem, ker imaš poštene oči in vem, da me imaš rad. Nocoj imam veliko dela in te ne morem čakati, pa bom mislila nate. Pridi v soboto popoldne, ko sem prosta. Komaj čakam nate v hrepenenju in ti pošiljam tisoč vročih poljubov

Tvoja ljubeča Mici.

Zorko je planil pokonci, kakor da je treščilo. Kaj je to? "Tvojim prisegam verjamem —!" Kakšnim prisegam? Saj ni bil pijan in ve, da ni izpregovoril deset besed! Saj ga je tako šgalo in tako ga je bilo sram, da sploh ne bi bil mogel govoriti. Kaj naj bi bil prisegel, ko je ves čas trpel neizrečene muke? Kakšna ljubezen?!

Ali "poštene oči imaš" — pravi. So li res oči kaj govorile?. . . Laž, laž! Begale so na vse strani, ne enega mirnega pogleda ni bilo v njih. Ali dekle je čitalo poštenost v njih. In njene besede izrekajo, da se je zgodila lopovščina. Opazila je zadrego človeka, ki se sramuje v dnu svoje duše, pa je ni prav razumela in sklepa, da ta človek ni zapeljivec. In zdaj čaka nanj. . .

To je brezdno.

Toda — ne ne! To ni mogoče. Pred Lorko je bežal in sree mu je moralo krvaveti, da si ohrani svobodo, potrebno za njegovo delo, za cilje. Pa da bi zdaj tako po neumnem dobil verige na roke in kroglo na noge? To ni mogoče!

Toda — dekle ima prav. Res da ji ni ničesar obljubil; toda ker je molčal, si lahko misli to, kar ji je najbolj po godu. Če bi bil pošteno ravnal, bi bil moral reči: Nocoj, dekle, potem pa zbogom do konca večnosti! Taka je bila njegova misel, če je sploh kaj mislil.

Pa vendar — je li smela pričakovati, kar je soditi po tem pismu? On je ni zapeljal. Če bi ne bilo presmešno, bi lahko dejal, da je ona njega zapeljala.

Zorko — pozor! Ne iščeš li izgovorov? Nihče te ni silil, da greš z njo. Ko si sprejel njeno vabilo, si moral sprejeti posledice. Pravočasno bi bil moral premisliti. Čemu pa imaš pamet v glavi?

Pa takrat ni bilo pameti. Žival jo je ugonobila. Vsaj v kot jo je potisnila, čisto v kot. In zdaj — —

In zdaj naj bi bilo zaradi blazne ure uničeno vse življenje, zagrajena pot, odmaknenj cilji v nedogled? Ah! Tako bi bila kronana neumnost. Zdaj je pamet na svojem mestu in ne bo dovolila take pogube.

Zorko je napisal poštno nakaznico, dasi je že zjutraj pustil na Micini mizi svotico. To in pismo za kneza je odnesel na pošto. Zavedal se je, da je tako prav. Vendar je imel zelo neprijetne občutke in kosilo mu ni šlo v slast.

VIII.

Knez Pioreschi je bil zelo zadovoljen z Zorkom, ki se je kmalu vživel v Miramontu. Svojo nalogo je komaj čutil. Gospodar je moral biti pravi Naboh, zakaj za gospodično Riso in za sina Enrika je bilo šest profesorjev. Zorko je imel za študije več časa in prilike nego v mestu. Njego vo znanje se je množilo, kakor plevel na rodovitni zemlji. Če bi ga bil zbiral le za izpite, bi bil že lahko vse dovršil. Čim dalje bolj se mu je dozdevalo, da odpira predale, ki so že davno napolnjeni, pa so bili doslej le zaklenjeni. Hrepenel je po novem. S svetim strahom je čakal na trenotek, ko obogati svoj zaklad s previm odkritjem s spoznanjem doslej resnično neznanega. Ali čim bolj se je polnilo njegovo skladišče, tem daljša se mu je zdela pot.

Knez Pioreschi je rad slišal, da napreduje Zorkovo delo, ni se pa dalje zanimal za njegove študije in njih značaj. Sam je imel izredno krasno knjižnico, pa je nabavljal samo vse, kar so mu priporočali profesorji. Tudi Zorkove predloge je sprejemal brez pomisleka. Toda sam menda ni rabil biblioteke. Imel je svoje zabave, o katerih pa Jezerski ni veliko vedel.

Zato se je začudil, ko je nekega dne prišel knez naravnost v njegovo stanovanje in ga povabil na souper v večji družbi.

"Upam, da Vam žrtev ne bo pretežka. Goste bomo imeli in če jaz ne bom prave volje, se bodo dolgočasili. Zato bi rad, da bi mi pomagali, če bo potrebno. Saj nevem, ali bodo gospodje veliko razumeli o tem, kar nam utegnete povedati, ker tudi niso zrastli v atmosferi učenosti. Toda o svojih konjih je že vsak toliko govoril, da poznamo vsako kopito. Upam, da mi ne odrečete."

Zorko se je poklonil. Nekoliko ga je mikala doslej neznana družba, čutil je pa tudi, da mu je sploh treba nekoliko občevanja, da ne postane medved, ki se ne zna vesti v družbi. Potrebna je tudi ta vaja, si je mislil, kajti prav v nevažnih rečeh naj človek ne igra posebneža in čudaka. Kravata ni nič; ali če imajo vsi črne kravate si jo priveži tudi ti, ker se bodo sicer vsi pogledi upirali v tvojo pentljo.

Drugi dan so prihajali raznovrstni vozovi in avtomobili. Do večera so bili že vsi gosti zbrani.

Za souper je bilo pogrnjeno v srednji dvorani, ki je Zorko dotlej še ni videl. Na eni strani so visoka benečanska okna gledala na park in človeku je bilo, kakor da se pred njim razgrinja neskončnost. Čez košato drevje je pogled segal v sinjo daljavo, kjer se nebo sklanja k zemlji. Dvorana je bila visoka; beli marmor je podajal prostoru nekaj nepopisno mirnega. Varčno porabljeni zlati ornamenti niso motili tega vtiska. Vse umetnine so bile iz umetniških rok. Velika slika na stropu je kazala Aleksandra Velikega, razsekavajočega gordijski vozel. Na eni strani, v gaju eksotičnih rastlin, je bila marmorna skupina: Ranjeni Mars pred Jupitrom. Tupatam so bili razvrščeni posamezni kipi.

V salonu, ki je služil nekako za predsobe, je knez predstavil Zorka gostom. Slišal je vsakovrstna visoka imena! da se obrazi niso ujemali s pojmom visokosti, ga ni presenetilo. Tudi s svojo soprogo ga je knez tukaj seznanil. Šele zdaj je prišlo Jezerskemu na misel, kako čudno je to, da še nikdar ni videl kneginje. Pozdravila ga je zelo ljubeznivo in takoj je opazil veliko razliko med njo in knezom. Ker je bila veliko mlajša, si je Zorko domislil, da bo najbrže njegova druga žena, in obšla ga je slutnja: Njen mož bo ljubosumen. Tudi njej se je poznalo, da je plemkinja, nemara še bolj kakor njenemu soprogu, toda vse drugače; onega ponosa, ki prehaja v prevzetnost in nadutost, ni bilo v njej.

(Dalje prihodnjič.)

Novice iz Jugoslavije.

LJUBLJANSKI PODŽUPAN SOCIJALNI DEMOKRAT.

Narodni socijalist župan. — Demonstracijsko glasovanje.

Ljubljana, 9. jun. — Izid županskih volitev v Ljubljani je glasen protest zoper "obznane" in policijski režim, ki so ga uvedli tekom zadnjih let naši demokratje. Le tako je tolmačiti, da so naši občinski odborniki napravili izjemo od občeveljavnega parlamentarnega običaja, da se prepušča vodstvo najmočnejši stranki in da so vrgli demokratskega kandidata. Eno je gotovo, da namreč pri tej volitvi osebe kandidatov niso igrale nobene vloge, dr. Triller je brezdvomno simpatična osebnost in je pokazal v gotovih časih mnogo smisla za delavske interese, česar mu ne bomo pozabili. Pa moral je pasti, ker je bil reprezentant sistema, katerem je veljal udarec, in tako je bil izvoljen županom gospod Pesek.

Podžupanom je bil izvoljen sodrug g. Perič, ki je bil skupen kandidat komunistov in soc. demokratov. Dobil je tudi klerikalne narodnosocijalne glasove. Teh strank za glasove nismo prosili in jim za to tudi nismo nobene zahvale dolžni.

Izida teh volitev ne smatramo za bogvekakšno zmago, ker je bil zgolj posledica zapletenega položaja, ki je nastal vsled velike razcepljenosti v našem političnem življenju. Da pa je izid teh volitev glasen memento našim demokratom, ki jim kaže, da je njihov voz prišel čisto s tira. Ali se bodo kaj naučili iz teh volitev? Danes jih je še obvladovala strast in so grozili, da regent Peska ne bo potrdil. Naj ne napravijo te neumnosti! Naj vprašajo raje za nasvet svoje starine, ki jim bodo tak nepremišljen korak gotovo odsvetovali.

Kaj sedaj? Ali bo ta občinski svet delazmožen? Nekateri bolj vročekrvni demokrati so danes grozili, češ, sedaj bodo novega župana "karnifrali". Stvarna opozicija je potrebna in jo je le pozdravljati. "Karnifranje" bi pa imelo le to posledico, da bi utegnilo tesneje združiti današnjo slučajno večino, ki je v resnici sestavljena iz najrazličnejših elementov.

Kar se tiče nas socialnih demokratov, nismo z nikomur vezani in imamo proste roke na vse strani. Že v volilni kampanji smo izjavili, da se hočemo udeleževati pri pozitivnem delu v občinski upravi. Svojo nalogo v občinskem svetu smatramo za predvsem socijalno gospodarsko in ne za politično. Podpirati hočemo vsak nasvet in predlog, ki se nam bo zdel dober; pa naj pride od te ali one strani. Kadar bomo pa v opoziciji, bo naša opozicija stvarna in ne fakcijozna. Hladno in brez strasti hočemo motriti položaj. Zvesti hočemo ostati načelu socijalizma in mednarodnosti in bomo poskušali po svoji vesti, vednosti in po svojih močeh doseči vse ono, kar se da v občini doseči v prid onim slojem, kojih interese imamo zastopati.

Zakon in javno skrbstvo v Sovjetski Rusiji.

Silvija Pankhurst.

I.

Komunistično stališče glede zakona.

Želja v komunistični Rusiji, da bi kot podlaga zakona bila medsebojna naklonjenost in ne postavne vezi ima svoje privlačne tendence, ravnotako kot sklepanje formelnih zakonov, kakor tudi lahko vzdržne ločitve. Dokazano je, da danes v Rusiji postave zakona veljajo samo za onega, ki se ne počuti srečnega brez gotovih ceremonij. Dalekovidni in trezno misleči so spoznali, da zakon in ločitev predstavljata samo nekak rešilni most za mnenje starega kopita in družinskih razmer kapitalizma, ki vodi do komunizma. Zakon, kakoršnjega danes poznamo, se je razvil skupno s kapitalizmom in privatnim lastništvom. V njem je odvisno stališče žene in otrok je ekonomsko breme starišev in dolžnost vsakogar je to breme nositi. V kapitalizmu je to breme odpadlo na posameznika, dočim komunizem skupnosti skrbi za breme mater in otrok in je zakonske odnošaje predrugačil, kakor mnogo drugih potez v človeškem življenju.

Nič manj ne streme ruski komunisti za obnovitev zakona z nekim prostim zakonom, ker drugače bi ljudi, ki ne krote svojega čuta privedlo do nepravih ekstremov. Propagiranje za prosti zakon se posebno razširja med ženskimi strankami, ter največ vsled tega, da onim, ki so v skrbeh radi razširjanja nove ideje odpravijo ta strah. Mnoge žene so navajene na to, da one in otroci niso več odvisni gmotno od svojih soprogov in očetov, pogosto pa so uklonjene moči, katere povzroča moževa ljubezen do žene in otrok. Vera za prosto sklepanje zakonov in odprava starega, trdega zakona, v katerem je bil preklet oni, ki je živel v postavnem zakonu nezadovoljen, se je v omikanem Rusu vkoreninjila.

"Dom za mater in otroka."

Na dogodek se spominjam, ko smo nekoč pri obiskanju takega doma vprašali voditeljico: "Ali so to ilegitimni otroci, ali otroci vdov"?

"Pri nas so poleg legitimnih tudi ilegitimni otroci. Tu se nikdar ne vpraša mater v takej zadevi" je odvrnila s ponosom, da je bilo gostov sram, da so stavili to vprašanje.

"Dom za mater in otroka" je bil ustanovljen l. 1919, ter je bil prvi v Rusiji. Danes je že večje število takih hiš, ker spoznale so se kot za nekaj potrebnega.

V tem domu, katerega smo mi obiskali, je živelo dvajset mater in 25 otrok, ena mati je namreč imela dva otroka a ostali štirje so bili brez batere. Nekaj teh mater je bilo preprostih tovarniških delavk a nekaj je bilo tudi vseučiliških dijakinj. Ena je bila učiteljica za jezike, ena druga je bila knjižničarka iz univerze, katera je napravila vlogo, da se ji omogoči potovanje v London, da lahko obišče britski muzej.

Otroci, od katerih ni nobeden stareji od dveh let, so oskrbovani od sester, katere so se v ta namen eno leto vadile. Zraven tega pa prihajajo vedno nove kandidatinje, da jim nudijo pomoč in se same od njih priučijo pri tem delu. Nekaj prijaznih prostorov je pripravljenih za te maleke in zraven tega imajo posebno sobo za slučaj obolelosti.

Je tudi posebna soba za matere v slučaju obolelosti a drugače imajo skupno spalnico. Ko sem jaz obiskovala ta dom, so imele matere za dnevno uporabo samo en skupen prostor, kateri je služil tudi za jedilno sobo, pripravljala pa se je ravno takrat še ena druga soba. Kakor smo opazili je tej hiši manjkala zadostnejša oprava za tiho samotno življenje posamezne osebe. Samo učiteljica za jezike je bila v sobi pri čitanju. Ostale matere so bile deloma pri svojih otrocih ali pa sedele skupaj v skupni sobi. Kakor se je opazilo, so bile one vendar zadovoljne radi oprave.

V tej hiši sta dve perici. Oni pereta otroška oblačila in postelja perila za male in odrasle in druga hišna perila. Matere si perejo lastna perila, ter zvečer pomagajo tudi pri domačem delu. Vse te matere si z delom izvendoma kratijo čas. Menim, da pranje in hišna opravila se ne morejo zahtevati od ljudi, ki delajo, posebno pa ne od mater z otroki.

Matere v tem domu lahko grejo poljubno ven in zopet nazaj, a je vendar pravilo, ki zapoveduje, da morajo biti doma ob 8 uri da pomirijo svoje otroke, drugače pa imajo izhod prost do 11 ure. V slučaju, da jih ni doma, prevzamejo oskrbnice vso negovanje otrok, ako matere tako žele.

Otroci so od zavoda brezplačno preskrbljeni z vso potrebno obleko in tudi materam se da spodnja oblačila in domače obleke. Vrhnja oblačila pa si morajo matere same preskrbeti.

Matere so se z zadovoljnostjo izrazile, da je vsa oskrba dobra. Opoldan dobe juho, ribe in kašo, zvečer pa zopet juho. Dnevno so dobivale funt kruha, dasiravno je bilo takrat določeno za dva dni, od aprovizacije samo tri četrtine funta kruha na eno osebo. Na mesec dobijo tri funte sladkorja, 3 funte masla, in eno gotovo množino čaja ali kave. Za prebirano stanovanje in obleko so plačale matere 700 rubljev na mesec, polovico tega, kar je stala njihova prehrana. Za otroke se nič ni zaračunilo, ker otroci do 16 leta so v sovjetski Rusiji vsega prosti.

Otroci zraven dobre prehrane imajo tudi dobro vzgojo, katero jim nudijo matere z zvesto družbo.

Ti domi so za matere in dojence; takoj pa, ko otrok postane večji, se preseli mati z otrokom v drug dom, ki je namenjen starejšim otrokom.

Dom za dojenčke in klinika.

Domovi za matere in otroke so v Rusiji spoznani kot neka neobhodna naprava. Kot tak je ustanovljen tudi dom za dojenčke.

Kolomov dom za dojenčke je bil ustanovljen v neki veliki kmetski hiši, ki ni bila v ta namen zgrajena, a kljub temu z vsem potrebnim oskrbljena. Vsakdo, kdor je obiskal to hišo je moral dobiti dopajenje nad to mikavnostjo in lepo urejenim gospodarstvom. Malčki so bili razun enega, vsi popolnoma zdravi. Tu ravnotako, kakor v moskovskem domu "Za mater in otroka", so kazali otroci, kako skrbno so negovani, kako so ležali v svojih posteljcah brez vekanja in zadovoljni. Oskrbnica je vedno bila pri njem, ako mu kaj ni bilo prav, in mu ponudila igrač.

Več teh otrok je bilo rojenih v tem domu; ker tu je bila tudi rodilnica. Nekateri so bili od mater oddani sem v varstvo, ki so jih, ko so jih prišle obiskat zopet hotele vzeti seboj. Nekateri so bili sirote, nekateri najdenci; pa tudi taki, ki so bili položeni pred prag tega doma na blazinici. Sploh se še dobe v Rusiji matere, katere se boje, da bi se ne izvedelo za njihovo materinstvo.

V Moskvi sem obiskala neko veliko porodno kliniko, dojencev in otroški dom, ter neko bolnišnico; ves ta zavod se nahaja v nekem parku za djelavojevim dvornim hotelom. Tu je bilo nad 300 malih otrok in klinika je bila obiskana od mnogih mater, ki so dobile tu nasvetov, zdravil, mleka in druga živila. Otroška bolnica je bila prvo zgrajena za otroke, ki so tuberkulozi. Mnogo otrok je ležalo samih v posebnih sobicah, drugi pa so se nahajali v skupnih bolniških sobah. Mnogo predčasno rojenih otrok je ležalo v nekih pregrajah, ki so bile zaprte in z nekimi pripravami z gorko vodo napolnjene, kar je služilo v nekako kuro malim.

Zdravi normalni otroci so bili v enonadstropnih lesenih hišicah in njihove posteljice so pripravljene, da se lahko prenašajo v park. S tem oddelkom zavoda nisem bila posebno zadovoljna. Otroci so izgledali precej drobnejše, kakor bi človek pričakoval. Izgledali so bolje oni, katere so matere same gojile in jih hranile.

Kraj je bil ves poln muh in služabnice so tožile, da ne morejo dobiti zadostno papirja in onih tančic, da bi lahko pokrile postelje otrok. Za to bi bil jako dober mušelin, toda to je nekoliko preteško in zraven tega ga ni bilo zadobiti za vse postelje. Naravno, da je bilo pri vsakej toplejšej klimi številnih insektov, čemur se tudi ni čuditi, ker je bilo v Moskvi zelo mnogo muh in v tem zavodu še posebno veliko, ker v nekaterih na ta park mejočih hišah so se vsi odpadki metali, kar na bližnje smetišče zraven parka.

Rada bi vedela, ali ne morejo "sabotniki" ali prostovoljna družba v soboto delajočih, tega izčistiti in nadalje to zabraniti, da bi se porabljalo ta prostor za odpadke. Ni se čuditi, da v deželi, katera je že skozi sedem let neprestano v vojni, še vedno vlada tupatam nedoslednost, ker je mnogo drugih nujnejših težav.

Leta 1920 izišel razglas od komisarja za ljudsko zdravje je vseboval sledeče:

"Mi moramo naš sistem o kanalih in umazanih vodah posebno po mestah province popolnoma predrugačiti; ne posedujemo pa zadosti materijala, ter tudi tovarne niso v stanu zadostnih množin producirati. Iz inozemstva radi blokade ne moremo dobiti ničesar, ter se nato ne smemo zanašati."

Rim ni bil zidan v enem ali dveh dneh, tako tudi Sovjetska Rusija ne more v enem ali dveh letih vsega popraviti.

V Moskvi je bilo pred vojno otroške umljivosti na 35 odstotkov in po celi Rusiji po 25 odstotkov. Povzročitelje te strašne otroške umrljivosti se dajo le po časi zatreti.

(Dalje.)